

EL LLENGUATGE

Hom (1)

6/x/1977

L'ús de la forma pronominal **hom** no gaudeix pas d'un beneplàcit general, ans suscita sovint marcades reticències. Pràcticament desapareguda del llenguatge viu, i reintroduïda en l'expressió culta i escrita a causa de la pressió gramatical, n'hi ha que li retreuen la seva condició arcaïtzant i l'arregleren en les files dels mots dita catalanescos, aptes, només, a fer esdevenir un text artificiós i encarcerat. Però aquesta consideració és injusta. Es ben cert que, en rigor, se'n pot prescindir, i trobaríem més d'un gran escriptor que així ho ha fet, però també és innegable que es tracta d'un instrument gramatical utilíssim, que pot resoldre eficaçment alguns problemes d'expressió, i l'ús del qual presenta, en alguns casos, avantatges evidents respecte a les solucions paral·leles. D'altra banda, la seva condició de mot arcaïtzant és una mica relativa. Volem dir que d'on no ha desaparegut és de la memòria col·lectiva dels catalanoparlants, car qualsevol d'ells, sense tenir notícia prèvia i precisa de la seva existència, és capaç de copsar-ne plenament el significat, tot seguit que el descobreix per primer cop a l'atzar d'una lectura. Bona prova d'això que diem, és que és un mot que no s'estan d'usar la majoria dels escriptors incipients, als quals poques lectures han bastat perquè l'incorporeassin insensiblement al bagatge expressiu de llurs tempteigs literaris. En suma, que pot prescindir de **hom** tothom a qui no acabi de fer el pes —i fins i tot és aconsellable de fer-ho quan es pretén un llenguatge senzill i planer, un estil col·loquial; però val la pena abans haver-ne conegut totes les possibilitats.

El pronom **hom** es fa servir com a subjecte en aquelles oracions en què es vol significar que l'acció del verb és realitzada per una o més persones indeterminades: Van dir que sí, contràriament al que **hom** podia suposar. **Hom** diria que s'ho prenien a la broma. **Hom** li atribuïa accions inconfessables. Però si **hom** en vol prescindir, es poden utilitzar altres construccions amb el mateix valor: Van dir que sí, contràriament al que es podia suposar. Diríeu que s'ho prenien a la broma. Li atribuïen accions inconfessables.

Pot ésser útil de remarcar el paral·lelisme entre **hom** i tothom, en alguns casos, mots gramaticalment intercanviables: **Hom** (tothom) deia que no se'n sortiria. **Hom** (tothom) hi confiava plenament

ALBERT JANE